תורה אור

בטומאה חמורה שכן אינה עושה כיוצא בה תאמר בטומאה קלה שעושה כיוצא בה אמר ליה אביי כל דכן הוא ומה טומאה חמורה דקילא דאינה עושה כיוצא בה מטמאה שלא במחשבה טומאה קלה דחמירא דעושה כיוצא בה אינו דין שמטמאה שלא במחשבה אלא אמר רב ששת הכי קאמר לא אם אמרת בטומאה חמורה שכן אינה צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה שצריכה הכשר ומי צריכה הכשר והתנן *שלשה דברים נאמרו בנבלת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה מטמאה אלא בבית הבליעה ואינה צריכה הכשר נהי דהכשר שרץ לא בעיא הכשר מים בעיא מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא כדתנא דבי רבי ישמעאל הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל °על כל זרע זרוע אשר יזרע מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר יצתה נבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה שאין צריך הכשר אלא אמר רבא ואיתימא רב פפא שם טומאה חמורה בעולם שם טומאה קלה בעולם אמר רבא ומודה רבי יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור שמה מחשבה אמר רבא מנא אמינא לה *דתנן הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם היו נשמרין חייבין היכי דמי אילימא דזרעינהו מתחלה לאדם צריכא למימר אלא לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה וקתני אם היו נשמרין חייבין אמר רב אשי הכא בחצר שעלו מאליהן עסקינן וסתמא לאדם קיימי והכי קאמר אם החצר משמרת פירותיה חייבין ואם לאו פטורין מתיב רב אשי *כל שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין ואם איתא הא איכא הני דקחייבין במעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רבא הכי קאמר כל מין שחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין ה"נ מסתברא מדקתני סיפא *כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואין חייב בראשית הגז ואם איתא האיכא טרפה דחייבת בראשית הגז °ואינה חייבת במתנות אמר רבינא הא מני רבי שמעון היא *דתנן *ר"ש פוטר את הטרפה מראשית הגז אמר רב שימי בר אשי תא שמע *המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר והא אנן תנן כל שחייב בפאה חייב במעשרות אלא לאו שמע מינה מין קתני שמע מינה *תנן התם מודים חכמים לר' עקיבא *בזורע שבת או חרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד

והא

ויקרא יא

טומאה חמורה אינה עושה כיוצא בה. מאמר שטומאה קלה אם האדם אין אותו אדם אחר ומטמא אדם שאין מטמא אדם אלא אב הטומאה אבל אוכל אחר ומטמא אוכל מדרבנן: הכשר שרץ. שיכשירו צרך להביאו לידי טומאה: שאין סופן לטמא טומאה חמורה. אין לך אוכל מטמא אדם: שום טומאה חמורה שום טומאה קלה. לא אם אמרת בטומאה חמורה דין הוא שמטמא בלא מחשבה שלא מצינו שום טומאה שמה טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר תאמר בטומאה קלה דאוכלין שאע"פ שזו אינה צריכה הכשר הרי כל אוכלין יש עליהם שום טומאה קלה וצריכין הכשר הלכך הכא נמי בעיא מחשבה: לענין מעשר. דהואיל ונמלך עליהן לאדם הויא מחשבה וחייבין במעשר: הסיאה. פוליי"ל: והקורנית. שדריא"ה: נשמרין. ה"ד אם היו נשמרין לאכילת אדם: אלא לאו דזרען לבהמה וקתני אם. הוו ושמרן לאדם חייבין: לאדם קיימי. וכיון דסתמייהו לאדם מאי אם היו נשמרין הכי קאמר אם החצר משמרת פירותיה דלא הוי הפקר חייבין: מתיב רב אשי. לרבא: ואם איתא. דלענין מעשר הויא מחשבה הא איכא עולשין שזרען לבהמה ונמלך עליהם לאדם דחייבין במעשר ואינן מטמאין דהא לענין טומאה אמרת לאו מחשבה היא: ראשית הגז. הגוזז צאנו חייב ליתן בכל שנה מן הגז מעט לכהן ובשחיטת חולין (קלה.) מפרש שיעורא: במתנות. זרוע לחיים והקיבה: ויש שחייב במתנות. כגון בקר ואינו חייב בראשית הגז: ת"ש. דמין קתני במתני': ופטור מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר. ובפרט ובפאה לאו מחייב כדאמרינן בהגוזל בבא קמא* משום תעזוב יתירא דכתיב במשנה תורה* לא תפאר אחריך ואמר מר (חולין דף קלא.) לא תטול תפארתו ממנו והיינו פאה ודרשינן בספרי* אחריך זו שכחה וכתיב* לגר ליתום ולאלמנה יהיה וכתיב בפרשה כי תבצור כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה הרי פאה ושכחה ועוללות ל"ל למהדר ומכתב בפרשת קדושים* בכולהו נמי ולגר תעזוב אותם לרבות הפקר כי האי גוונא אבל הפקר גמור פטור מכולן כדתנן לעיל ונשמר פרט להפקר (נ.): תנן התם כו'. האי דנקט לה הכא משום דאותיב עלה ממתני' ולר' יוחנן נמי עולשין שזרען כו' משום דאותיב עליה ממתני' נקט לה הכא: מודים חכמים לרבי עקיבא. אע"פ דפליגי במנמר שדהו ושייר קלחים לחים. מנמר טיי"ר בלע"ז שמלקט כאן את המבושלים כל צרכן ומניח את הלחים שלא בשלו וחוזר ומלקט במקום אחר דהוה ליה מנמר. וקאמר ר' עקיבא כשהוא חוזר ולוקט נותן פאה מכל אחד ואחד שהקציר שבינתים מפסיק וחכמים אומרים פאה מאחת על הכל ומודים חכמים לרבי עקיבא בזורע שבת או חרדל כו'. להכי נקט הני שאין דרכן לעשות מהן ערוגה אלא זורען להבלין בשנים ושלשה מקומות. שבת אניי"ט:

והא

שום טומאה חמורה בעולם ס'. תימה דיפרש הא דקתני דאינה יורדת לכך המחשבה גופה דלא מצינו טומאה חמורה שצריכה מחשבה בשום מקום דהא דאמרינן דנבלת בהמה ועוף טהור צריכין מחשבה היינו לטומאת אוכלין לצרף פחות מכזית ופחות מכביצה אוכלין אבל כזית מהם מטמא אדם וכלים בלא מחשבה כדפרישית* אבל טומאה קלה צריכה מחשבה בעלמא ומיהו נבלה נמי בעינן שתהא ראויה לגר לגר פלא'* :

אלא חרשינהו לבהמה. והא דנקט שבחצר לפי מאי דמסיק שעלו מאליהן אתי שפיר משום דבחצר אין דרך לזרוע אלא בגינה ועוד דבחצר שהוא לאדם לפי שרואה ויודע מתי ללוקטן עד שלא יתקשו ולפי מאי דס"ד השתא יש לפרש דנקט חצר לפי שדרך התנא לנקוט חצר תנא בחצר דכל תאי חצר דקתני התם תאנה (א) עומדת בחצר אוכל אחת אחת ופטור ואם ליקט חייב גפן נטוע בחצר כקורנית שבחצר שהחצר קובעת בדבר שגמרה מלאכתו אם ליקט או בלא ליקוט כהגא שאין רגילין לעשות מהן גורן והא דתנן פ"ח דשביעית [מ"א] כל שאינו מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה חישב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה נותנין חומרי אדם וחומרי בהמה כגון האזוב והקורנית לא קשה אהא דאמרינן בשמעתין דסתמיה לאדם דהיינו דוקא בחצר כדפרישית לעיל:

מין קתני ש"מ. וא"ת בריש הגוזל קמא (ב"ק צד.) קאמר אביי דלר' ישמעאל שינוי אין קונה דקאמרי רבנן לא הפריש פאה מן הקמה יפריש מן העמרים או מן הכרי ולא מן העיסה ולר"ש*) אף מן העיסה ותני רבא בעלמא שינוי קונה והכא משום תעזוב יתירא ואביי תעזוב יתירא למפקיר כרמו אם כן לרבא מפקיר כרמו פטור מן הפאה לר"ש וא"כ היכי מוכח הכא דמין קתני דילמא מתני' דקתני כל שחייב בפאה חייב במעשר ר"ש היא וי"ל דלרבא נמי תעזוב יתירא למפקיר כרמו ודרשי ש"מ דהא אביי נמי דריש ליה בהגוזל קמא (שם צד.) למפקיר כרמו לכ"ע דריש לה בפ"ק דתמורה (דף ו.) למילתא אחריתי דקאמר התם אביי כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני מותיב רבא והרי פאה דאמר רחמנא לא תכלה ואמרינן דאם לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים או מן הכרי לרבנן או אף מן העיסה לר"ש אלמא דלא מהני ומשני אביי התם משום תעזוב יתירא ורבא תעזוב יתירא למפקיר כרמו והשתא בין אביי ובין רבא דרשי תעזוב למפקיר כרמו ואביי דסבר דבעלמא אי עביד מהני דריש נמי מתעזוב דיפריש מן העומרים או מן הכרי או מעיסה לר"ש דלא ממה אי עביד מהני אבל אי בעלמא שינוי קונה לר"ש כמו בגזל אין סברא להעמיד תעזוב שיפריש מן העיסה אלא דדוקא מעמרים או מהכרי ורבא סבר דתעזוב למפקיר כרמו ולר' שמעון מפריש מן העיסה אע"ג דבעלמא שינוי קונה אבל לאפרושי מן העומרים או מן הכרי לא צריך קרא דבעלמא נמי כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני לרבא:

*) [צ"ל ולר' ישמעאל, וכן בסה"ד. רש"ש]

והא

נר מצוה

כה א מיי' פ"ב מהל' אבות הטומאות הל"ב:

כו ב ג ד מיי' פ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

כז ה ו ז מיי' פ"ב מהל' תרומות הל"ב:

[עס"ל: בתוספות, ושם לעיל נ: ד"ה עולש]

[עי' כ. בכורות טו. חולין פה.]

כח ח מיי' פ"ו מהל' בכורים הל"ז:

כט ט טוש"ע יו"ד סי' שלג סעי' ו:

ל י מיי' פ"ה מהל' מתנות עניים הל' כב:

לא כ מיי' שם פ"ג הל"ב:

◆

תוספי הרא"ש

שום טומאה חמורה בעולם. דאינה צריכה הכשר בשום מקום תימה לימא במחשבה גופה שלא מצינו טומאה חמורה שצריכה מחשבה בשום מקום אבל טומאה קלה צריכה מחשבה בעלמא דנבלת בהמה טמאה ונבלת עוף טהור כדאמרינן לעיל דצריכה מחשבה היינו לצרף פחות כזית עם פחות מכביצה אוכלין כדפרש"י אבל בכזית מטמאה טומאה אדם וכלים בלא מחשבה ומיהו נבלה בעינן שתהא ראויה לגר פרא והיינו כעין מחשבה: אלימא דזרעינהו מתחלה לאדם ואם הוו נשמרים דקתני היינו דאפקירא הוו נשמרין לאדם: אלא לאו דזרעינהו מתחלה לבהמה. ואם הוו נשמרין דקתני היינו שסכנן להביא נשמרין לאדם ותימה אמאי קתני שבחצר דבשלמא לפי המסקנא ניחא דנקט שעלו מאליהן בחצר (א) שלפעמים מאליהן ואין דרך לזרוע אלא בגנה והם משום שזורעין בחצר והוי מתמיהו לאדם דרגילות בשוק ובגן קודם שיתקשו אבל בגינה אין מתמירין לאדם. לפי שאין נזכרין מהר [illegible]

[illegible]

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלא וכו' שלפעמים עומדת בחצר לאכול אחת אחת ופטור וכו' שסבן עליו חומרי אדם:

שקלים פ"ב מ"א [לעיל נ: וש"נ] ושם איתא שלשה עשר

שמות קט. חולין קכח. כריתות כא.

מעשרות פ"ג מ"ט

[דף צד.]

[דברים כד]

[שם כד כ]

[דברים שם]

[ויקרא יט]

[לקמן עמוד ב']

[צ"ל דתניא]

ב"ק צד. חולין קלה: תמורה ו. מנחות מד: [ב"ק סט.]

פאה פ"ג מ"ב

[סוכה מ:]

לעזי רש"י

פוליי"ל. סוג של נענה.
שדריא"ה. צתרה (צמח).
טיי"ר. להכותים (לעבור שורה בשישת כתמים, כלומר ללקט בו פה ושם).
אניי"ט [אניי"ד]. שֶבֶת (צמח ריחני).

[illegible]

מוסף רש"י [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com